

ԶԱՅԼՏ ՀԱՐՈՒՄՆԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

XXXVI

Ու Դաստն իրենց փառն է ու պարսաւ .
 Լըսէ երգն իր նախ, դիտէ խոցը այն ...
 Տե՛ս, ի՛նչ սուղ ստացաւ Դորկուասոն համբաւ,
 Եւ թ' Ալժոնսոն ուր բընակեցուց զայն .
 Զկրցաւ բռնաւորն ընկնել զայն սակայն,
 (Անոր անարգութեամբ միտքն մընաց անեղջ)
 Թ' եւ կոմսն զայն խառնեց խենթերուն անբան՝
 Իր դժոխքին մէջ: Հասաւ փառն անվերջ,
 Ամպերն ցրուեց, բացաւ առջեւը նորոգ էջ

XXXVII

Յաւիտեանկան արցունքի, գովքի:
 Յուշ-անուն մ'է իր. մինչդեռ քու անունն,
 Ռալէս սընափառ տոմար՝ ժառանգի,
 Պիտ' ըլլայ փոքի եւ ոչնչութիւն,
 Բայց օղակուած ես, Ալժոնս, իրեն դուն՝
 Իր բախտին կապուած՝ չարութեամբ քու խեղճ:
 Դուք անգոսնայի, դո՛ւն նըսեմութիւն,
 Ծնած ըլլայիր թէ այլ վիճակի մ' մէջ,
 Պիտ' չըլլայիր ըստուկն, որուն սուգով տուիր վերջ:

XXXVIII

Ուսել-մեռնելու ստեղծուած ես դուն միայն,
 Զերդ անասունք, որ կը ջնջուին իսպառ .
 Միայն մտուրդ հրաշալի, գոմդ՝ աւելի լայն,
 Իսկ յօնքին շուրջն իր ալիսի մ' փառք-փայլ,
 Որ ծագեցաւ յայնժամ ... այժմ շող է անմար՝
 Գրուսգան Կանադին յանդիման բացուած,
 'ւ իր ոսոխներուն, Պուալոյին ալ,
 Որ չնեմեց ձաղկոդին քնարն իր Հայրենեաց,
 — ձոնին միալար, այդ յեսանը ասամայց:

XXXIX

Հանգի՛ս, խոցոտուած ոգուն Տորկուասին,
 Որ թիրախ եղաւ մահուան մէջ, կեանքին՝
 Այդ անիրաւի թունաւոր նետին,
 Զգալաւ թ' եւ նետն: Ո՛վ դարուս երգին

Մէջ դուն յաղթապանծ: Պիտ' իրենց կարգին
 Միլիոնաւորներ անցնին վէտ ի վէտ,
 'ւ այդ անցնողներուն գումարը մտնին
 Պիտ' հաւասարի՞ առդեօք մտնող հետ.
 Խտացուած շողքն իսկ այդ, պիտ' արեւ չըլլան թէպէտ:

XL

Մեծ ես դուն թէեւ, զուգակից քեզ բայց՝
 Հայրենիք ունի փառքեր նախագոյն.
 Գուռանք դժոխոց եւ քաջ ասպետաց,
 Նախ Դոսկան Հօր՝ Երկնի կասակերգութիւն,
 Բաւ Գլորիոյն ոչ նուազագոյն՝
 Հաւաքի ընկողն, որ կախարդ լարով
 Կը բերէր մեզ նոր բանաստեղծութիւն,
 Հիւսիսի Արիստոյին պէս իր քննարով՝
 Պատերազմ, ասպետ, կանանց-սէրն երգելով:

XLI

Փրցուց շանքն՝ Արիստոյին Անդրիէն
 Երկաթ փառապսակին տերեւները կեղծ.
 Չարաւոյ սարոյժն այդ՝ չէր անօրէն,
 Իրաւ փառապսակն կը մնայ անեղծ.
 Ձի է ծառէն, որ չ'ըլլար շանքաներծ,
 Կեղծն է անարգող, նակասը միայն,
 Բայց Անապատութիւնն այսու թէ խոցուեց,
 Գիտնայ թող՝ թէ հուրն կը սրբացնէ այն
 Բանին, որ հպի - նականսն այդ սուրբ է կրկնակ անգամ:

XLII

Իսպիա՛, Իսպիա՛, դուն որ մահապաշտ
 Գեղեցկութեան շնորհն ունիս օժիտի՝
 Ներկայ-՝ անցեալի թաղման սուգերու.
 Վշտալի նակսիդ՝ կայ ակօս ամօթի,
 Տարեգրութեանդ տառերէն բոց կը վաթի.
 Երանի՛ր ըլլար մարմինը քու մերկ
 Նուազ գեղանի, 'ւ իր արդար դասի
 Համար զօրաւոր, որպէս զ'ահաբեկ՝
 Ար'նարբու գողերն չըմպէին ա՛լ արցունքիդ բերքն:

XLIII :

Նուազ սարփալի բայց անազղու յայնժամ
 Կ'ըլլայիր. խաղաղ, պարզուկ . . . գեղդ պասնառ
 Զէր սար կործանմանդ, լեռներէն Ալպեան
 Ասպասակները չէին թափուեր վար.
 Ոչ ալ բազմազգի ջոխիք զինավառ
 Պիս' գային Պոյէն արիւնդ ըմպելու.
 Օսարին սուրն պիտի դառն պաշտպանդ չըլլար,
 Յաղթելու ասէն իսկ կամ յաղթուելու.
 Մնայիր գերի՝ բարեկամի կամ թշնամու :

XLIV

Պասանութեանս՝ էի հետեւող հետքին՝
 Դուլլեայ մտերմին, Հռոմի նուազագոյն
 Մահկանացու եւ հանճարեղ մտքին,
 Նաւս երբ կը հերձէր ջրերն կապաւուն
 Զովաւունչ հողմով, դիմացն իմ նաւուն
 Ելաւ Մեկերա, թիկունքին ինկած՝
 Եկին, Կորնթոսն՝ ձախ, Փերաուս՝ աջոյն.
 Թիկնած նաւուն մէջ՝ տեսայ կործանուած
 Այդ ամէնը՝ ինչպէս ան էր զանոնք տեսած :

XLV

Վերաշինուած չեն կործանուածներն, այլ՝
 Անոնց վրայ շինուած՝ տուներ բարբառասաց,
 Որ ռդբալի կ'ենեն, եւ սիրելի ալ
 Վերջին շողմն անոնց յուշին՝ մեզ հասած,
 Փերուած մասունքն այդ ոչնչացած
 Ոյժին : Հռոմացին տեսաւ այն ասէն
 Զանոնք — Գերեզմանք այդ պերն քաղաքաց,
 Դեռ գոյ էջերն իր՝ մեզ զարմանք կ'ազդեն,
 Կը սորվեցնեն. ուխտաւորը կը խրատեն :

XLVI

Էջն այդ առջեւ է, մասն իմ գրուածքին,
 Իր երկրին աւերն՝ ան աւելցուցած
 Ուրիշ կործանուած պետութեանց շարքին՝
 Կը սրգայ վիճակն անոնց խոնարհած,
 Իսկ ես՝ երկիրներն այդ ամայացած :

Այժմ, աւա՛ղ, Հըռոմ կ'սած փոքորկին,
Մուր ու փոշին, ես կըմախացած
Տիսանին հովէն, իր կործան փառքին՝
Կ'անցնիմ դեռ տաք մոխրին մէջէն այլ աշխարհի մ'։

XLVII

Սակայն, Իսալիա, պէ՛տք է որ հնչեն,
Դէմդ զործուած մեղքերն, մէկ ծայրէն միւս ծայր,
Ամէն ազգի եւ ամէն երկրի մէջէն.
Դուն Մայր արուեստից, էիր ռազմին ալ,
Ձեռքդ մեր պաշտպանն էր, առաջնորդ անճառ,
Ծնող մեր կրօնին, որուն մեծ ազգերն
Ծունկ իջան երկնի բանալոյն համար.
Ծնողասպան Եւրոպ՝ պիտի զղջայ, դեռ
Ազատէ ինք եւ հալածէ բարբարոսներն։

XLVIII

Արեօն կ'թուլէ իր պատերով սիրուն,
Ուր որ Եսրուեան Աթէնքը սիրով՝
Կը զօդէ մեր սիրսն իր սրահներուն՝
Ան գօտեւորուած քասրոն - բլուրներով,
Յորհնի, գիւնոյ, ձէթի բերքերով,
Եղջերափողով — կայքի ու ցնծութիւն։
Հոն ուր կը հոսի Արեօ խնդալով՝
Ծնած են արդի վաճառք, նոխութիւն,
Արեւածագ՝ քաղուած՝ ուսմանց ու յարութիւն։

XLIX

Դիցունու սէրն հոն՝ կը բխի փառէն,
Իր գեղեցկութեամբն է օդը յորդուն,
Կը ներծծենք իր տեսին նեկսարէն՝
Որ կը կաթեցնէ մաս մ'անմահութիւն,
— Կիսով բացուած է երկնի ֆօղն անհուն —
Կանգնած կը նայինք իր ձեւին, դէմքին,
Միտն ի՛նչ ոյժ ունի՝ որ չունի բնութիւն,
Կը նախանձինք այդ դիցապաշտ ձեռքին՝
Որուն հոգին՝ ձեւն է զուր այս հրաւերին։

Թրգմ. Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԼՈՐԵ ՊԱՅՐԸՆ

(Շարունակելի)